

**Заклад вищої освіти
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ІНСТИТУТ ПРАВА ТА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

КАФЕДРА ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА ТА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 2.n АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

освітньо-наукова програма «ПРАВО»

(назва освітньої програми)

ступінь вищої освіти: **доктор філософії**

(назва освітнього рівня)

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність D8 ПРАВО

(шифр і назва спеціальності)

кваліфікація: **доктор філософії з права**

(назва кваліфікації)

Вид дисципліни: вибіркова

Обсяг, кредитів: 90 год / 3 кредити

Форма підсумкового контролю: залік

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми медіації в Україні» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня доктора філософії за галуззю знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальністю D8 Право третього (освітньо-наукового) ступеня. К. : Університет «Україна», 2025. 46 с.

Розробник програми:

Олександра КАРМАЗА, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін Інституту права та суспільних відносин

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін

Протокол від «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін

Олексій ФАСТ

(підпис)

«26» серпня 2025 року

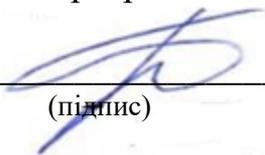
Робочу програму погоджено з гарантом освітньої-наукової програми

ПРАВО

(назва освітньої програми)

«26» серпня 2025 року

Гарант освітньої-наукової програми

(Георгій ПОПОВ)

(ім'я та прізвище)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2025/2026	2026/2027	2027/2028	2028/2029
Дата засідання кафедри / циклової комісії	26.08.2025			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <https://vo.uu.edu.ua/> за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=23407>.
(вказати адресу)

Робочу програму навчальної дисципліни перевірено

26.08.2025 р.

Заступник директора ІПСВ

(підпис)

(Аня КУЛИК)

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	7
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
4.1 Анотація дисципліни.....	8
4.2. Структура навчальної дисципліни.....	13
4.2.1. Тематичний план.....	13
4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни.....	14
4.3. Форми організації занять.....	15
4.3.1. Теми семінарських занять.....	15
4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота.....	15
4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти.....	18
5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	19
5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	19
5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально- пізнавальної діяльності.....	19
5.3. Інклюзивні методи навчання.....	20
6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	23
6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.....	24
6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру.....	25
7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ.....	26
8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	27
8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю.....	27
8.2. Глосарій (термінологічний словник).....	27
8.3. Рекомендована література.....	30
8.4. Інформаційні ресурси.....	33
8.5. Сертифікаційні програми (електронні курси).....	34
8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни.....	34
8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни.....	34
9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	35

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній / освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 3	Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право» (шифр і назва)	Вид дисципліни вибіркова (обов'язкова чи за вибором студента)	
	Спеціальність D8 Право (шифр і назва)	Цикл підготовки професійний (загальний чи професійний)	
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 90		4-й	4-й
		Лекції	
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 33 % для заочної форми здобуття освіти – 11 %	Рівень освіти: <u>третій (освітньо-науковий)</u> <u>рівень вищої освіти</u>	16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання: год	
		Вид семестрового контролю: поточний контроль на практичних, семін. заняттях	
		Підсумковий контроль: залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основною **метою** вивчення курсу «Актуальні проблеми медіації в Україні» формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти компетентностей, необхідних для наукового дослідження та практичного застосування медіації, критичного аналізу законодавства і судової практики, інтеграції міжнародного досвіду та обґрунтованого формулювання висновків.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення теоретичних засад, правових норм та практичних аспектів медіації як альтернативного способу вирішення спорів, сучасних тенденцій розвитку медіаційних процедур в Україні та міжнародному контексті, а також аналіз проблем і викликів, що виникають у сфері застосування медіації в різних правових і соціальних сферах.

Основними **завданнями** курсу «Актуальні проблеми медіації в Україні» є:

- поглиблення та конкретизація наявних у аспірантів знань у галузі процесуально-правових відносин;
- впевнене оволодіння та практичне використання відповідного понятійно-категоріального апарату, спрямованого, в першу чергу, на практичне використання в процесі ведення живих перемовин;
- розуміння аспірантами суті медіації та її місця у відповідних галузях процесуального права;
- знання здобувачами освіти основних вітчизняних та зарубіжних тенденцій розвитку медіації, вміння прогнозувати майбутні тренди розвитку цього перспективного аспекту теоретичного і прикладного права;
- вміння коректно та конкретно аналізувати та професійно відстоювати власну обґрунтовану думку в ході гострих перемовин;
- оволодіння та постійне вдосконалення технік ведення дискусії із залученням методів суміжних дисциплін: психології, логіки, конфліктології, риторики, еристики, а також вміння захиститись від некоректних, софістичних способів ведення перемовин та висування неадекватних вимог.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- сучасні теоретичні концепції та принципи медіації як альтернативного способу вирішення спорів;
- нормативно-правове регулювання медіації в Україні та основні міжнародні стандарти;
- етичні та професійні стандарти діяльності медіатора;
- сучасні проблеми та тенденції розвитку медіації в Україні та за кордоном;
- приклади судової практики та законодавчих ініціатив, що впливають на практику медіації;
- методологію наукових досліджень у сфері альтернативного вирішення спорів;

вміти:

- застосовувати знання про медіацію для аналізу конкретних правових ситуацій та спорів;
- критично оцінювати законодавчі норми, судову практику та міжнародні стандарти медіації;
- розробляти пропозиції щодо вдосконалення механізмів альтернативного вирішення спорів;
- здійснювати науково обґрунтовані дослідження проблем медіації та формулювати власні висновки;
- інтегрувати національний та міжнародний досвід медіації у професійну практику;
- ефективно презентувати та захищати результати наукових досліджень у професійному та академічному середовищі.

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4
ВК 2.n			+	

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8
ВК 2.n	+			+		+		+

Рядок дисципліни в «Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми»

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 7	ПРН 8	ПРН 9	ПРН 10	ПРН 11	ПРН 12
ВК 2.n			+	+	+	+				+	+	

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми медіації в Україні» спрямована на вивчення теоретичних, правових та практичних аспектів медіації як альтернативного способу вирішення спорів. Розглядаються принципи медіації, роль медіатора, нормативно-правове регулювання в Україні та міжнародні стандарти, аналізуються проблеми та сучасні тенденції розвитку медіаційної практики. Дисципліна формує у здобувачів PhD компетентності для проведення наукових досліджень, критичного аналізу законодавства та практики медіації.

В процесі курсу активно залучається матеріал з різних галузей процесуального права, а також з дисциплін, пов'язаних із технікою ведення диспутів, вирішення суперечок, конфліктів, подолання проблемних ситуацій, складних психологічних станів, непорозуміння у малих групах.

Дисципліна має не лише теоретичний, але виражений прикладний характер і сприяє формуванню загальних та фахових компетентностей, необхідних для підготовки та виконання дисертаційного дослідження, участі у наукових дискусіях та подальшій роботі у тих випадках та ситуаціях, де потрібна медіація у поєднанні з правовою допомогою. Оскільки цей напрям діяльності юриста є особливо актуальним, акцент робиться на перспективі розвитку і залучення знань, вмінь та навичок у потенційно нових сферах.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Основи медіації та роль медіатора у системі альтернативного врегулювання спорів.

Тема 1. Поняття та види альтернативних засобів врегулювання спорів.

Тема розкриває альтернативні засоби врегулювання спорів (ADR – alternative dispute resolution) як групу процедур, що дають змогу врегулювати спір без повного судового розгляду або паралельно з ним. Порівнюються переговори, медіація, арбітраж, примирення та інші гібридні моделі, з акцентом на добровільність і контроль сторін над результатом. Окремо пояснюється відмінність медіації від арбітражу: медіатор не ухвалює рішення, а допомагає сторонам погодити умови мирового врегулювання.

Тема 2. Правове регулювання медіації в Україні та міжнародні стандарти.

У темі аналізується Закон України «Про медіацію» № 1875-IX, прийнятий 16 листопада 2021 року та чинний з 15 грудня 2021 року, як базовий акт для позасудового врегулювання спорів. Розглядаються його ключові принципи (добровільність, конфіденційність, нейтральність та інші) і сфери застосування, включно з можливістю медіації на різних стадіях спору. Для зіставлення беруться стандарти Ради Європи та ЄС, зокрема рекомендації щодо медіації в цивільних справах і підхід Директиви 2008/52/ЄС до зв'язку медіації із судовим процесом.

Тема 3. Роль медіатора та критерії його професійної підготовки.

Тема описує медіатора як нейтральну третю особу, яка організовує переговорний процес і підтримує баланс між сторонами, не підміняючи їх волю. Детально розглядаються вимоги до статусу медіатора, етичні стандарти, запобігання конфлікту інтересів, а також базова підготовка і моделі її оцінювання. Паралельно аналізуються європейські підходи до побудови і

моніторингу програм навчання медіаторів, аби співставити їх з українською практикою.

Тема 4. Порядок проведення медіації. Теоретична модель медіації.

У темі розглядається типова «дорожня карта» медіації: ініціювання, угода про проведення, підготовка, спільні та окремі зустрічі, формування варіантів рішення, погодження умов і фіксація результату. Пояснюється, як принцип конфіденційності впливає на комунікацію сторін та роботу з інформацією, і чому це підвищує готовність до компромісу. Теоретична модель подається як набір стадій і технік фасилітації (полегшення, сприяння), які можна адаптувати під різні типи спорів, з урахуванням міжнародних рекомендацій.

Змістовий модуль 2. Практика та сучасний розвиток медіації в Україні.

Тема 5. Медіація у цивільних, сімейних та трудових спорах.

Тема показує, як медіація працює у спорах з різною «емоційною вагою» та різним рівнем правової формалізації. У сімейних конфліктах увага зосереджується на стабільності домовленостей і зниженні конфліктності взаємодії, у трудових – на швидкості врегулювання та збереженні робочих відносин, у цивільних – на гнучкості умов. Також обговорюються межі медіації та випадки, коли стандартні підходи потребують спеціалізації медіатора і додаткових процедурних гарантій.

Тема 6. Цивільно-правові договори в медіації.

У темі розглядаються договірні інструменти, що підтримують та забезпечують процедуру: медіаційне застереження в договорі (зобов'язання сторін здійснити спробу врегулювати спор через медіацію перед зверненням до суду), угода про проведення медіації та угода за результатами врегулювання. Аналізуються вимоги до формулювань, аби домовленість була чіткою, виконуваною та сумісною з подальшим судовим контролем у разі потреби. Окремо порівнюються підходи до визнання й виконання медіаційних угод у

міжнародній площині, включно з модельними правилами UNCITRAL (Комісії ООН з міжнародного торговельного права) для комерційної медіації.

Тема 7. Судова практика та проблеми застосування медіації в Україні.

Тема фокусується на тому, як медіація співіснує з судовим процесом: коли сторони звертаються до медіації до подання позову, а коли – вже під час розгляду справи. Обговорюються практичні бар'єри: нерівність переговорних позицій, дефіцит підготовлених медіаторів у регіонах, недовіра до конфіденційності та різний рівень готовності юристів працювати з позасудовими моделями. Для прикладів беруться узагальнення та аналітичні матеріали, які описують український контекст після набрання чинності «Законом про медіацію» та акцентують на основних «точках тертя».

Тема 8. Сучасні тенденції та перспективи розвитку медіації в Україні.

Тема охоплює інституційні тренди: професіоналізацію навчання, розвиток кодексів етики, появу спеціалізованих напрямів і спроби інтеграції медіації в роботу судів та юридичних сервісів. Розглядається вплив європейських інструментів впровадження медіації, що пропонують практичні стандарти для держав і професійних спільнот. Також аналізується перспектива міжнародної сумісності українських практик із моделями UNCITRAL та підходами ЄС до заохочення дружнього врегулювання спорів.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передує цій дисципліні:

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми медіації в Україні» передбачає вивчення основних проблем держави і права, історії правових дисциплін, наук про суспільство (в аспекті вирішення конфліктів, зокрема психології та конфліктології), технік ведення дискусії (у рамках прикладного права, логіки, риторики, еристики), юридичної теорії, порівняльного права, а також засвоєння матеріалу галузевих юридичних наук (відповідних різновидів процесуального права). Їй безпосередньо передує вивчення дисциплін «Філософія права та правова доктрина», «Проблеми правотлумачення та правозастосування», «Проблеми правового забезпечення інклюзивного

суспільства в Україні», «Методологія наукових досліджень», а також процесуальне право у різних галузях та курсах з права для бакалаврів.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни:

Дисципліна «Актуальні проблеми медіації в Україні» має безпосередній зв'язок із такими дисциплінами, як: «Філософія права та правова доктрина», «Проблеми правотлумачення та правозастосування», «Міжнародні та європейські стандарти прав людини», «Проблеми правового забезпечення інклюзивного суспільства в Україні», «Методологія наукових досліджень», «Теоретичні та практичні проблеми приватного права».

Знання та вміння, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми медіації в Україні», необхідні для професійної та практичної підготовки доктора філософії зі спеціальності D8 Право.

Дисципліна вивчається протягом одного семестру, в загальному обсязі 90 годин/3 кредити ECTS: аудиторної роботи – 30 годин, із яких лекції – 16 годин, практичні заняття – 14 годин; самостійна робота студента – 60 годин.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт									Форми та методи контролю знань
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	аудиторна			с.р.	усього	аудиторна		с.р.	
		у тому числі					у тому числі			
л		с	інд.р	л			с			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Змістовий модуль 1. Основи медіації та роль медіатора у системі альтернативного врегулювання спорів</i>										
Тема 1. Поняття та види альтернативних засобів врегулювання спорів	11	2	2		7	11			10	АР: СР:
Тема 2. Правове регулювання медіації в Україні та міжнародні стандарти	12	2	2		8	11	2	2	10	АР: СР: ІР:
Тема 3. Роль медіатора та критерії його професійної підготовки	11	2	2		7	11			10	АР: СР:
Тема 4. Порядок проведення медіації. Теоретична модель медіації	12	2	2		8	11			10	АР: СР: ІР:
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8		30	44	2	2	40	
<i>Змістовий модуль 2. Практика та сучасний розвиток медіації в Україні</i>										
Тема 5. Медіація у цивільних, сімейних та трудових спорах	10	2	2		7	12	2		10	АР: СР:
Тема 6. Цивільно-правові договори в медіації	10	2			7	11			10	АР: СР:
Тема 7. Судова практика та проблеми застосування медіації в Україні	12	2	2		8	12	2	2	10	АР: СР: ІР:
Тема 8. Сучасні тенденції та перспективи розвитку медіації в Україні	12	2	2		8	11			10	АР: СР: ІР:
Разом за змістовим модулем 2	44	8	6		30	46	4	2	40	
Усього годин	90	16	14		60	90	6	4	80	

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Актуальні проблеми медіації в Україні»

Разом: 90 год, лекції – 16 год, семінарські заняття – 14 год, самостійна робота – 60 год, підсумковий контроль – залік

Модулі	Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2							
Назва модуля	<i>Основи медіації та роль медіатора у системі альтернативного врегулювання спорів</i>								<i>Практика та сучасний розвиток медіації в Україні</i>							
Кількість балів за модуль	20 балів								20 балів							
Лекції	1		2		3		4		5	6		7		8		
Теми лекцій	<i>Тема лекції 1</i>		<i>Тема лекції 2</i>		<i>Тема лекції 3</i>		<i>Тема лекції 4</i>		<i>Тема лекції 5</i>	<i>Тема лекції 6</i>		<i>Тема лекції 7</i>		<i>Тема лекції 8</i>		
Теми практичних занять		<i>Заняття 1</i>		<i>Заняття 2</i>		<i>Заняття 3</i>		<i>Заняття 4</i>			<i>Заняття 5</i>		<i>Заняття 6</i>		<i>Заняття 7</i>	
Теми лабораторних занять																
Самостійна робота	5 балів		5 балів		5 балів		5 балів		5 балів	5 балів		5 балів		5 балів		
Види поточного контролю (тести)	15 балів								15 балів							
ІНДЗ	20-30 балів															
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (тети, есе) (20 балів)															
Підсумковий	Залік (30 балів)															

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття та види альтернативних засобів врегулювання спорів	2
2	Тема 2. Правове регулювання медіації в Україні та міжнародні стандарти	2
3	Тема 3. Роль медіатора та критерії його професійної підготовки	2
4	Тема 4. Порядок проведення медіації. Теоретична модель медіації	2
5	Тема 5. Медіація у цивільних, сімейних та трудових спорах	1
6	Тема 6. Цивільно-правові договори в медіації	1
7	Тема 7. Судова практика та проблеми застосування медіації в Україні	2
8	Тема 8. Сучасні тенденції та перспективи розвитку медіації в Україні	2
	Всього:	14

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота

(навчальний проєкт, реферат)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувачем освіти ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив

- самостійно (3 бали);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (3 бали);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (2 бали);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (3 бали);
- ✓ дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (5 балів);
- ✓ проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни (5 балів за один, 15 – за всі);
- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – 20 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти за індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з дисципліни «Актуальні проблеми медіації в Україні», становить не більше **30 балів**.

Тематика ІНДЗ:

1. Врегулювання спорів: класичні практики та сучасні інновації.
2. Альтернативні засоби в регулювання спорів: актуальні класифікації.
3. Українське законодавство щодо регулювання медіації.
4. Міжнародні правові стандарти у сфері медації.
5. Роль медіатора в сучасному правовому полі.
6. Сукупність критеріїв професійної підготовки та професійного зростання медіатора.
7. Теоретичні моделі медіації. Сильні та слабкі сторони, власні пропозиції.
8. Загальний порядок та алгоритм проведення медіації.
9. Медіація у цивільних спорах.
10. Вирішення трудових конфліктів засобами медіації.
11. Сімейні суперечки та роль медіатора.
12. Медіатор, конфліктолог та психолог: спільне та відмінне.
13. Судова практика медіації в Україні.
14. Проблеми застосування медіації в Україні та шляхи вирішення.
15. Розвиток медіації в Україні: наявні тенденції.
16. Прогнози та перспективи для медіатора у поствоєнній Україні. Майбутнє медіації як явища та професії.

Критерії оцінювання ІНДЗ у вигляді реферату

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	3 бали
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	5 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	3 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	3 бали
Разом		20 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
18 – 20 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
15 – 17	<i>добре</i>	4	B, C	<i>добре</i>
10 – 15	<i>задовільно</i>	3	D, E	<i>задовільно</i>
0 – 9	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного виконання</i>

4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та види альтернативних засобів врегулювання спорів	7
2	Правове регулювання медіації в Україні та міжнародні стандарти	8
3	Роль медіатора та критерії його професійної підготовки	7
4	Порядок проведення медіації. Теоретична модель медіації	8
5	Медіація у цивільних, сімейних та трудових спорах	7
6	Цивільно-правові договори в медіації	7
7	Судова практика та проблеми застосування медіації в Україні	8
8	Сучасні тенденції та перспективи розвитку медіації в Україні	8
	Разом:	60

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.			
Основи медіації та роль медіатора у системі альтернативного врегулювання спорів			
Тема 1. Поняття та види альтернативних засобів врегулювання спорів (7 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання	5	I-II
Тема 2. Правове регулювання медіації в Україні та міжнародні стандарти (8 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання	5	III-IV
Тема 3. Роль медіатора та критерії його професійної підготовки (7 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання	5	V-VI
Тема 4. Порядок проведення медіації. Теоретична модель медіації (8 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання, підсумкова модульна контрольна робота	5	VII-VIII
Всього: 30 годин	Всього: 20 бали		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.			
Практика та сучасний розвиток медіації в Україні			
Тема 5. Медіація у цивільних, сімейних та трудових спорах (7 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання	5	IX-X
Тема 6. Цивільно-правові договори в медіації (7 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання	5	XI-XII
Тема 7. Судова практика та проблеми застосування медіації в Україні (8 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання	5	XIII-XIV
Тема 8. Сучасні тенденції та перспективи розвитку медіації в Україні (8 годин)	Семінарське заняття, індивідуальне завдання, підсумкова модульна контрольна робота, залік	5	XV
Всього: 30 годин	Всього: 20 балів		
Разом: 60 годин	Разом: 40 балів		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), практичні заняття, пояснення, розповідь, бесіда, підготовки наукових повідомлень, теоретичне (логічне) моделювання;

- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

- *практичні*: вправи, дискусійні обговорення, формування навичок ведення суперечки, захисту від риторичної маніпуляції.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі, рольові.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5. Евристичні методи: SWOT-аналіз, ланцюг асоціацій, «корабельна нарада», аналіз конфліктологічних та психологічних кейсів (зокрема шляхом розігрування окремих сценаріїв) тощо.

6. Морально-етичні методи: опора на чужий та власний життєвий досвід; стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.

Використання мультимедійних презентацій, інтернет-супровід освітнього процесу (MOODLE), відео-записи суперечок із подоланням конфлікту за допомогою медіації.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

В сучасних реаліях онлайн дискусії, доповнення основного матеріалу короткими пізнавальними відео з мережі YouTube, використання пошукових можливостей Штучного Інтелекту для створення чернетки великого дослідження, генерування ілюстраційних матеріалів.

5.3. Інклюзивні методи навчання:

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

- Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).
- Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіо матеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається із двох змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної

роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
<i>«відмінно»</i>	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
<i>«добре»</i>	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
<i>«задовільно»</i>	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
<i>«незадовільно»</i>	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90-100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82-89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75-81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>

64-74	<i>задовільно</i>	3	<i>не зараховано</i>	D	<i>задовільно</i>
60-63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35-59	<i>незадовільно</i>	2		FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1-34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові					
1.1. Відвідування лекцій	1		1		1
1.2. Відвідування семінарських і практичних занять	1		1		1
1.3. Робота на семінарському і практичному занятті	10		5		5
1.4. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10				
1.5. Виконання завдань для самостійної роботи	20		10		10
1.6. Виконання модульної роботи	20		10		10
1.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	1		15		15
Разом			30		40
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 70					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	5		2		2
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5		2		2
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5				
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	20		10		10
2.5. Участь у науковій студентській конференції	10		5		5
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	5		2		2
Разом			15		15
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 30					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 100					

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття медіації та її місце в системі альтернативного вирішення спорів (ADR).
2. Історичні передумови розвитку медіації в Україні та світі.
3. Основні принципи медіації: зміст і практичне значення.
4. Добровільність як ключовий принцип медіації.
5. Нейтральність та незалежність медіатора.
6. Конфіденційність у медіації: межі та виключення.
7. Роль та функції медіатора в медіаційному процесі.
8. Теоретична модель медіації. Порядок проведення медіації.
9. Вимоги до професійної підготовки та етичні стандарти медіатора.
10. Стадії (етапи) медіаційного процесу.
11. Медіаційна угода: поняття, форма та юридичні наслідки.
12. Закон України «Про медіацію»: загальна характеристика та значення.
13. Співвідношення медіації та судового розгляду.
14. Судова медіація: можливості та обмеження в Україні.
15. Медіація в цивільних спорах.
16. Медіація в господарських (комерційних) спорах.
17. Сімейна медіація: особливості та проблеми застосування.
18. Медіація у трудових конфліктах.
19. Медіація у публічно-правових спорах: перспективи розвитку.
20. Медіація за участю неповнолітніх.
21. Переваги та недоліки медіації порівняно з іншими способами вирішення спорів.
22. Проблеми впровадження медіації в Україні.
23. Рівень правової культури та обізнаності суспільства щодо медіації.
24. Медіація в умовах воєнного стану в Україні.
25. Онлайн-медіація: правові та практичні аспекти.
26. Міжнародний досвід правового регулювання медіації.
27. Роль адвокатів у медіаційному процесі.
28. Саморегулювання у сфері медіації в Україні.
29. Перспективи розвитку інституту медіації в Україні.
30. Значення медіації для розвантаження судової системи України.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ НА ЗАЛІКУ

Поточне тестування та самостійна робота								Тести/ ІНДЗ	Разом	Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	не більше 70	не більше 30	не більше 100
5	5	5	5	5	5	5	5				

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

*- залік складається у випадку, коли здобувач освіти не набрав необхідну кількість балів для автоматичного заліку, або ж хоче підвищити свій бал

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Конспект лекцій та допоміжні матеріали до кожної теми на платформі Moodle.
2. Можливість написати та обговорити ІНДЗ з відповідним переліком тем для рефератів, есе, презентацій тощо.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

1. Вебінар «Вебінар «Медіація в Україні та її місце в національному законодавстві». Канал «PRAVOKATOR». URL: https://www.youtube.com/watch?v=_7xgXvsmhvw
2. Канал «Вища Школа Адвокатури НААУ». Відео «Адвокат і медіатор: конкуренти чи партнери?» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vcW6yTNxRz8>
3. Канал «Медіація Переговори Діалог». URL: <https://www.youtube.com/@lawmediation>
4. «Mediator Academy» Channel. URL: <https://www.youtube.com/@Mediatoracademy>
5. "Matthew Harris Law, PLLC" Channel. Lektion "10 Winning Mediation Tips Your Lawyer Won't Tell You". URL: <https://www.youtube.com/watch?v=t68auMxXrWI>

8.2. Глосарій (термінологічний словник)

А

Альтернативне вирішення спорів (ADR) — сукупність позасудових способів урегулювання конфліктів (медіація, арбітраж, переговори, примирення тощо), спрямованих на досягнення згоди між сторонами без участі суду.

Адвокат-медіатор — адвокат, який має спеціальну підготовку з медіації і може виступати нейтральною третьою стороною у вирішенні спорів.

Б

Безсторонність (нейтральність) — принцип медіації, що означає відсутність у медіатора упередженості чи зацікавленості на користь будь-якої сторони спору.

В

Відновне правосуддя — підхід до кримінального процесу, який спрямований не лише на покарання, а й на відновлення справедливості через діалог між потерпілим і правопорушником (часто реалізується через процедуру медіації).

Врегулювання спору — досягнення домовленості між сторонами конфлікту шляхом переговорів, медіації чи інших мирних засобів.

Г

Гендерна чутливість медіатора — здатність розуміти і враховувати гендерні особливості учасників медіації, уникати дискримінаційних суджень чи поведінки.

Д

Добровільність — один із головних принципів медіації: сторони самостійно вирішують, чи брати участь у процесі, і можуть припинити його у будь-який момент.

Е

Етапи медіації — послідовність дій від першого контакту до укладення угоди: підготовка, вступ, з'ясування інтересів, пошук варіантів, домовленість, завершення.

Етика медіатора — система професійних і моральних норм, що регулюють поведінку медіатора, зокрема вимоги до чесності, конфіденційності, неупередженості.

З

Закон України “Про медіацію” — основний нормативно-правовий акт, який регулює порядок проведення медіації, статус медіатора, права та обов'язки сторін.

Згода сторін на медіацію — письмова або усна домовленість сторін про участь у процедурі медіації.

І

Інтереси сторін — реальні потреби, цінності, мотиви та очікування, які стоять за їхніми позиціями у конфлікті.

Інформаційна конфіденційність — гарантія, що будь-яка інформація, отримана в процесі медіації, не буде розголошена без згоди сторін.

К

Комунікація — процес обміну інформацією між сторонами та медіатором у ході медіації; важливий інструмент для зменшення напруження і досягнення порозуміння.

Конфлікт — протистояння сторін через суперечливі інтереси, цінності чи ресурси, яке може бути вирішене шляхом медіації.

Кодекс етики медіатора — документ, що визначає стандарти поведінки медіатора (прийнятий Українською академією медіації та іншими організаціями).

М

Медіація — добровільна, конфіденційна, структурована процедура, у якій нейтральна третя сторона (медіатор) допомагає сторонам спору досягти взаємоприйняттого рішення.

Медіатор — нейтральна особа, яка має відповідну підготовку і проводить процес медіації, сприяючи комунікації між сторонами.

Медіаційна угода — письмовий документ, що фіксує домовленості сторін, досягнуті в результаті медіації.

Н

Нейтральність — відсутність зацікавленості медіатора в результаті спору; рівне ставлення до обох сторін.

П

Посередництво (примирення) — ширше поняття, що охоплює будь-яку діяльність третьої сторони, спрямовану на допомогу сторонам у вирішенні спору; медіація — його формалізований різновид.

Професійна компетентність медіатора — сукупність знань, навичок та особистісних якостей, необхідних для проведення ефективної медіації.

Р

Роль юриста у медіації — юрист може бути медіатором, радником сторони або представником під час укладання медіаційної угоди.

Розкриття інформації (disclosure) — етап, коли сторони відкрито обмінюються фактами та документами, важливими для вирішення спору.

С

Секретність (конфіденційність) — принцип, який гарантує, що відомості, отримані під час медіації, не розголошуються поза її межами.

Справедливість процедури — рівні можливості сторін висловитися, запропонувати рішення та впливати на результат.

Т

Третейський розгляд (арбітраж) — інший різновид ADR, коли спір вирішується третейським суддею (на відміну від медіації, рішення є обов'язковим).

Трансформаційна медіація — підхід, у якому акцент робиться не лише на вирішенні спору, а й на покращенні взаємин між сторонами.

У

Уповноважена особа у медіації — представник сторони, який бере участь у процесі від її імені, якщо сторона не може бути присутня особисто.

Ф

Фасилітація — процес сприяння груповому обговоренню, близький до медіації, але без обов'язкової наявності конфлікту.

Ц

Цінності медіації — повага, співпраця, довіра, конфіденційність, справедливість і самовизначення сторін.

Ю

Юридична сила медіаційної угоди — медіаційна угода може бути виконана добровільно або затверджена судом (за згодою сторін), що надає їй виконавчої сили.

8.3. Рекомендована література

Основна

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/55-12>.
3. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
5. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947 ІІІ. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
8. Кодекс професійної етики медіатора URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhyny-pyeeekakhsua>.

Підручники та навчальні посібники:

9. Закон України «Про медіацію» Науково-практичний коментар. Станом на 1 квітня 2023 р. / за заг.ред. д.ю.н., професора Кармази О.О. та двох інших URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/komentar_pro_mediaciju_compressed.pdf
10. Документи медіатора: збірник зразків документів / О. В. Коротюк, д. ю. н. – К. : ОВК, 2024. – 198 с.
11. Ефективне врегулювання спорів: підр. / за заг. ред. Ю. Д. Притики. [Кол. авто-рів, Притика Ю. Д. та інші] — Київ: ВД «Дакор», 2025. — 360 с.
12. Закон України «Про медіацію» Науково-практичний коментар. Станом на 1 травня 2025 р. / за заг.ред. Кармази О.О., Федоренко Т.В., Кушерець Д.В., Домінгос Глорія. – Київ: Видавництво Університет "Україна", 2025. 350 с.
13. Зцілення ран конфлікту. Медіація може допомогти - Київ: Вид-во РАЦЮ, 2024, 344с.
14. Кармаза О.О., Кушерець Д.В., Луцька Г.В. Медіації в Україні як ефективна позасудова форма захисту прав громадян в умовах дії правового режиму воєнного стану. Human rights and public governance in modern conditions : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. 952 p. С.236-251. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-11>
15. Кодекс професійної етики медіатора URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhyny-pyeeekakhsua>

16. Конфліктологія та медіація : навчальний посібник / В. І. Докаш. – 2-ге видання, допрацьоване і перероблене. – Львів : «Новий Світ-2000», 2026. – 248.

17. Конфліктологія та медіація : навчальний посібник / В. І. Докаш. Чернівці, Львів : Видавництво «Новий Світ – 2000», 2022. 249 с.

18. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник / Герасіна Л. М., Требін М. П., Сахань О. М., Воднік В. Д. Харків : Право, 2021. 224 с.

19. Медіація в Україні. Закон України «Про медіацію». Судова медіація за судовим законодавством. – Київ : «Центр учбової літератури», 2022. – 158 с.

20. Медіація в Україні: мистецтво мирного вирішення спорів. / Л. Григоренко. – Київ: Видавничий дім «Центр української літератури», 2026. – 74с.

21. Медіація при вирішенні індивідуальних трудових спорів в Україні: реалії та перспективи: монографія / Л. Ю. Величко, Д. В. Гринь, О. М. Ярошенко; за заг. ред. О. М. Ярошенка; М-во освіти і науки України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2024. – 232 с.

22. Медіація у відновному правосудді за участю неповнолітніх: навчальний посібник / Н. Крестовська, К. Стриєк, І. Федорич за аг. ред.. О. Калашник. Київ: 2024. 142 с.

23. Науково-практичний коментар до Закону України «Про медіацію» — Київ: Видавництво РАЦЮ, 2024, 100 с.

24. Озерський І. В. Актуальні проблеми медіації в юрисдикційному процесі України : Примирні процедури в цивілістичному процесі: теорія і практика (нотаріат, суд, адвокатура, виконавче провадження). Науково-практичний посібник. (Серія «Процесуальні науки») / за заг. ред. докторки юридичних наук, професорки, заслуженої юристки України С.Я. Фурси. К.: Алерта, 2022. 428 с.

25. Примирні процедури в цивілістичному процесі: теорія і практика (нотаріат, суд, адвокатура, виконавче провадження). Науково-практичний посібник. (Серія «Процесуальні науки») / за заг. ред. докторки юридичних наук, професорки, заслуженої юристки України С. Я. Фурси. К.: Алерта, 2022. 428 с.

26. Психологія конфлікту. Навч. посібник. Реком. МОН України. «Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П.», 2023 р., 304 с.

27. Рахліс В. Переговори і медіація: підручник для підготовки професійного переговорника / В. Л. Рахліс, О. О. Павленко. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2021. 344 с.

Допоміжна

28. Адвокат та медіація : посібник / Г. Гаро, А. Зернова, Г. Єременко, Р. Коваль, С. Погоріла, В. Поліщук, О. Помазановська, Л. Романадзе, М. Саєнко, В. Ситюк. Харків : ФАКТОР-МЕДІА, 2022. 112 с.

29. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів. За редакцією Н. Ю. Голубевої. Одеса: 2020. 344 с.

30. Бондаренко Л. О., Прокодянич С. С. Психологічні засади медіації як посередництва у вирішенні конфліктів. Особистість, суспільство, війна : тези доп. учасників міжнар. психолог. Форуму (м. Харків, Україна, 26 квіт. 2024 р.) /

МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. правових наук України. Харків : ХНУВС, 2024. С. 50-53.

31. Vladyslav Teremetskyi, Kseniia Tokarieva, Mykola Stefanchuk, Yaroslava Kovach, Oleksii Fast and Tetiana Fedorenko. Prospects for the Development of Mediation Institute in Notarial Activities. Archives des Sciences: A Multidisciplinary Journal. Publication Date: 15 May 2024. Archs Sci. (2024) Volume 74, Issue 2 Pages 1-6, Paper ID 2024201. <https://doi.org/10.62227/as/74201> (Scopus)

32. Галіян І. М. Медіація та консиліація як примирні процедури внутрішнього корпоративного конфлікту. Часопис Київського університету права. 2020. №3. С. 201-203.

33. Дмитренко А. А., Мазур М. Р. Особливості медіації у кримінальному провадженні України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2021. С. 273-277.

34. Документи медіатора: збірник зразків документів / О. В. Коротюк, д. ю. н. – К. : ОВК, 2024. – 198 с. 22. Дутко А., Нагірняк О. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: “Юридичні науки”. 2020. Т. 7. № 1. С. 148-152.

35. Зцілення ран конфлікту. Медіація може допомогти - Київ: Вид-во РАЦІО, 2024, 344с.

36. Гар-аналіз впровадження інституту медіації в Україні. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.pdf>

37. Кармаза О.О. Медіація в Україні як позасудова форма захисту прав громадян: переваги та недоліки її застосування в умовах дії воєнного стану. Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу : збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., 5-6 грудня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» ; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПІЕП, 2024. С.43-46.

38. Кармаза О.О., Каращук К.Л. Медіація як альтернативна форма вирішення виборчих спорів (конфліктів) в Україні: переваги, недоліки та рекомендації Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 7. С. 46-49 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/9>

39. Кармаза О.О., Каращук К.Л. Суб'єктний склад процедури медіації: до питання про особисту участь сторін спору в медіації. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 7. С.64-67. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-7/13>

40. Кармаза О. О., Федоренко Т. В., Позов Д. А. Медіація як альтернативний механізм врегулювання спорів та конфліктів: проблеми в розкритті змісту термінів використаних в законі / Часопис Київського університету права - № 2-4 (2022) С.73-77. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.12>

41. Кармаза О. О., Федоренко Т. В., Позов Д. А. Цивільно-правові договори в медіації: проблеми якості закону. Електронне наукове фахове

видання «Юридичний науковий електронний журнал». — 2023. - № 2. С. 151-154.

42. Кармаза О. О., Федоренко Т. В., Теоретична модель процесу медіації: провадження, стадії, етапи, процесуальні дії, їх співвідношення. Право і суспільство. 2023. №2. С. 67-72.

43. Коучинг конфліктів – вирішуйте проблеми, зміцнюючи відносини [практикум для тренерів] / За заг. ред. професорів О. Редліха та С. Хаджирадевої. Миколаїв: Ємельянова Т.В., 2023. 167 с.

44. Федоренко Т. В. Медіація у цивільному судочинстві. Щомісячний інформаційноаналітичний журнал: Економіка. Фінанси. Право. 2025. Випуск: № 6. С. 13-16. URL: <http://efp.in.ua/en/journal-article/1645>

45. Яремко О. М. Право на медіацію як соціальну послугу: проблеми реалізації в територіальних громадах України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2023. № 78. Ч. 2. С. 419-424.

46. Яремко О. М., Гірняк Г. С. Медіація як базова соціальна послуга: повноваження органів місцевого самоврядування. Галицькі студії. Юридичні науки. 2024. № 6. С. 43- 49.

47. Яремко О. М., Шафранський В. В. Інформування про медіацію як повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 4. С. 199-205.

8.4. Інформаційні ресурси

1. <https://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний вебсайт Верховної Ради України.

2. <https://www.kmu.gov.ua> – офіційний вебсайт Кабінету Міністрів України.

3. <https://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний вебпортал судової влади в Україні.

4. <https://www.scourt.gov.ua> – офіційний вебсайт Верховного Суду України.

5. <https://www.sc.gov.ua> – офіційний вебсайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.

6. <https://www.minjust.gov.ua> – Офіційний вебсайт Міністерства юстиції України.

7. <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Європейський суд з прав людини.

8. <https://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний реєстр судових рішень в Україні.

9. <https://ukrmediation.com.ua> - Український Центр Медіації (УЦМ) — ресурс із моделями документів, практиками, відео, симулятором медіації.

10. <https://namu.com.ua> - Національна асоціація медіаторів України (НАМУ) — офіційний сайт з розділами “Ресурси”, “Бібліотека”, “Відеотека”, публікаціями, кодексом етики медіатора тощо.

8.5. Сертифікаційні програми (електронні курси)

1. Онлай курси від АСМУ (Асоціація сімейних медіаторів в Україні) – https://www.afmu.org.ua/online-courses?utm_source=chatgpt.com

2. Медіаційні тренінги IM Campus / IMC – https://im-campus.com/training/professional-mediation-course?utm_source=chatgpt.com

8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Науковий журнал «Адвокат» – <https://iadvocate.com.ua/avtoram.html>.
2. Науковий журнал «Право і суспільство» – <https://pravoisuspilstvo.org.ua>.
3. Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції» – <https://apnl.dnu.in.ua>.

4. Науковий фаховий журнал «Вісник 25» – www.ccu.gov.ua.

5. Науковий фаховий журнал «Підприємництво, господарство і право» – www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pgip/index.html.

6. Науковий фаховий журнал «Право та управління» – www.nbu.gov.ua/e-journals/prtup/index.html.

7. Науковий фаховий журнал «Приватне та публічне право» – <https://pp-law.in.ua>.

8. Науковий фаховий журнал «Форум права» – www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/index.htm.

9. Науково-практичний юридичний журнал «Альманах права» – <https://almanahprava.org>.

10. Юридичний журнал «Право України» – www.pravoua.com.ua.

8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
Microsoft Word	підготовка рефератів та робота з текстовими документами	безоплатна пробна версія
Office Online	підготовка рефератів та робота з текстовими документами	безкоштовний браузер
WinDjView	опрацювання електронних джерел	безоплатна пробна версія
Zoom	учась в онлайн-заняттях та конференціях	безоплатна пробна версія

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	власний ноутбук	проектор, інтерактивна дошка, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття	власний ноутбук, наочні та роздаткові матеріали	приміщення з доступом до Інтернету